

Austatud lugeja!

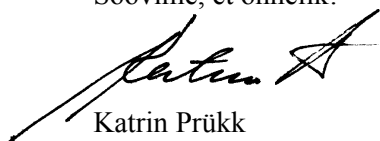
Aastaring on täis saamas. Käes on hingetõmbe aeg ja subjektiivsete hinnangute aeg, aeg statistika tegemiseks tuleb hiljem. Milline siis oli see aasta ja see kümnend, mis 31. detsembril 2010 läbi saab? Jah tõesti, ka 21. sajandi esimesed kümme aastat saavad läbi. Kiiresti, kas pole?

Juhtusin jõulude ajal perega mängima üht lauamängu, kus möödunud sajandi kuus viimast aastakümnet võeti kokku ühe iseloomustava sõna või väljendiga. 1940. aastaid nimetati sõja-aastateks, 1950: konservatiivseteks, 1960: kuldseteks (teadagi), 1970: nooruslikeks, 1980: segasteks ja 1990: poliitiliselt korrektseteks. Juristi silma riivab see, et loetelu algab faktil põhineva iseloomustusega ja sellele järgnevad omadussõnalised üldistused. Aga jätame praegu selle. Nagu ka selle, et võib-olla oleks nii mõnigi meist iseloomustanud mõnd kümnendit teisiti. Sest kui järele mõelda (ja eriti siis, kui palju korrata), nõustuvad tõenäoliselt enamik meist loetletud iseloomustusega.

Ütlen kohe ära: ei leia ma seda õiget sõna ega väljendit kohe mööduva kümnendi kohta. Ühelt poolt näikse, et see võiks olla midagi globaliseerumisega seotud. Kuid toimunu näib olevat alles selle suundumuse algus. Globaliseerimise sildi praegune ärakasutamine viib meid homme paratamatusse kitsikusse, nagu on minu arvates juhtunud sõnaga „postmodernism“. Kas see kümnendit iseloomustav sõna võiks olla seotud suhtlusvormide muutumisega? Taas kord, me ei tea, ehk on virtuaalne suhtlemine praegu alles lapsekingades, jättes tänases mõttes tava-suhtlemise ühel päeval vaid ebatavalise hobiga inimeste pärusmaaks. Selline lihtne märksõna nagu „kiirus“? Aga ka siis seame end sisse nagu F. Liszti teoses, kus võivat leiduda esimesel lehel „Mängida kiiresti!“, teisel – „Veel kiiremini!“, kolmandal – „Palju kiiremini!“, neljandal – „Nii kiiresti kui vähegi võimalik!“ ja siiski viiendal – „Veel kiiremini!“ Võib-olla leiame õige tunnussõna nende erinevate mõistete kombineerimisel? Sest just see, kui kiiresti on ühiskond võtnud vähemalt näiliselt vägagi omaks nii üleilmastumise kui ka suhtlemise kolimise Interneti, on hämmastav. Seletatav on see kas senise janu või uue ihalusega.

Kõige sellega kaasnev müra on aga kõrvulukustav. Kui keskkoolis ütles mu filosoofiaõpetaja, et uue sajandi märksõnaks saab infoühiskond, siis kehtis selle väärrika vanaproua sõnade peale vaid õlgu. „Mida ta ajab, infol ja informeeritusele on alati väga tähtis roll olnud, on seda täna ja saab olema tulevikus.“ Õige, aga et seda eripalgelist ja eri kvaliteediga infot ühel päeval nii palju saab olema, ei aimanud ei meie ega tõenäoliselt ka meie õpetaja. Seda infohulka ei jõua läbi töötada ega ole vajagi. Aga mida sellest on vaja? Raadiost juhtusin hiljuti kuulma mõtet, et kui veel mõni aeg tagasi rääkisid intelligendid Euroopas ühist „keelt“, sest neil oli ühine lugemisvara, siis nüüd see enam nii ei ole. Et küsimusele, oled sa seda juba lugenud, tuleb sageli (häbigena) eitavalt vastata. Mitte sellepärast, et kuulud nende veerandi hulka Eesti elanikkonnast, kes raamatuid ei loe, vaid et lugesid midagi muud, mis samuti tundus huvitav ja oluline. Tulemuseks ei ole mitte ainult eri „keel“, vaid ka vaikselt närviv süütunne, et sa kõike vajalikku ei pruugi teada ega jõuda teada saada. Mis selle vastu aitab? Head õpetajad ja nende abiga rajatud korralik vundament, õnnelik käsi info omapäisel selekteerimisel ja lõpetuseks usk endasse: kõike ei tule ammutada väljapoolt, palju olulist on meis sees. Sageli tuleb väljapoolset hoopis summutada.

Kuid tuleme tagasi aasta 2010 ja kümnendi märksõnade juurde. Niisiis tunnussõna me ei leidnud. Ehk saabki sellist iseloomustavat silti hakata kleepima alles hiljem, teatud distantsilt. Siis, kui uus kümnend on täies elujõus ja on näha, millised tuuled ta endaga kaasa toob. Sest silt peab eristama mitte ainult eelmisest, vaid ka järgmisest. Milline saab olema see järgmine, ei tea meist täna keegi. Soovime, et õnnelik!

Katrin Prükk